

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника

Кафедра журналістики

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор _____
“ ” _____ 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Медіа безпека

Спеціальність «Журналістика»

Факультет філології

Робоча програма «Медіа безпека» для студентів спеціальності «Журналістика»,
10 с.

Розробник:

Дебенко Ігор Богданович, кандидат політичних наук, асистент кафедри
журналістики

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри журналістики

Протокол від “31”серпня 2022 р. № 1

Завідувач кафедри:

_____ (проф. Холод О.М.)

“31” серпня 2022 р.

Схвалено методичною радою факультету філології.

Протокол від “ 7 ” вересня 2022 р. № 1

“ 7 ” вересня 2022 р.

Голова _____ (доц. Мартинець А.М.)

Декан факультету філології

_____ (проф. Голод Р.Б.)

©Дебенко І.Б., 2022 рік

© ПНУ, 2022 рік

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітньо-професійна програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Освітня програма «Журналістика» Спеціальність «Журналістика»	Основна	
Модулів – 2	галузь знань 061 «Журналістика»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1		4-й	-
Індивідуальне завдання - індивідуально- творчі завдання		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		7-й	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 год. самостійної роботи студента – 4 год	Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський)	Лекції	
		16 год.	-
		Практичні, семінарські	
		18	-
		Лабораторні	
		<i>не передбачено</i>	
		Самостійна робота	
56 год.	-		
		Вид контролю: Залік	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 1:2

для заочної форми навчання – немає

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу полягає у формуванні базових знань та розуміння медіа законодавства; виявлення загроз медіабезпеці індивіда та суспільства; формування у студентів категоріального (понятійного) апарату, що відповідає сучасним професійним вимогам та навичок протидії та уникнення небезпек при виконанні професійних обов'язків.

Завдання :

- ознайомлення студентів з основними джерелами загроз інформаційній та особистій безпеці;
- знання законодавчої бази в галузі безпеки життєдіяльності та роботи журналіста;
- використання основних елементів та принципів медіабезпеки, механізм її здійснення в діяльності фізичних та юридичних осіб, держави;
- знання принципів їх функціонування та форм захисту інформації.

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач:

Загальні компетентності

ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях

ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК03. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 08. Здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК09. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Фахові компетентності

СК 01. Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності.

СК 06. Здатність до провадження безпечної медіадіяльності.

Програмні результати навчання

ПР01. Пояснювати свої виробничі дії та операції на основі отриманих знань.

ПР03. Оцінювати свій чи чужий інформаційний продукт, інформаційну акцію, що організована й проведена самостійно або разом з колегами.

ПР 09. Оцінювати діяльність колег як носіїв прав і обов'язків членів суспільства, представників громадянського суспільства.

ПР 18. Використовувати необхідні знання й технології для виходу з кризових комунікаційних ситуацій на засадах толерантності, діалогу й співробітництва.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Тема 1. Основні джерела небезпеки в роботі журналіста.

1. Групи чинників небезпек
2. Кліматичні чинники.
3. Техногенні чинники .
4. Соціальні чинники.

Тема 2. Юридичні особливості роботи журналістів.

1. Законодавча основа журналістської діяльності.
2. Юридична відповідальність редакцій і захист трудових прав журналістів

Тема 3. Планування роботи в небезпечних умовах .

1. План дій при підготовці до роботи в небезпечних умовах.
2. Підготовка документації до відрядження .
3. Права та обов'язки журналіста при підготовці до роботи.

Тема 4. Захист та права журналіста у надзвичайних ситуаціях різного характеру.

1. Основи захисту роботи журналіста згідно українського законодавства.
2. Особливості роботи журналіста на території, що постраждала від стихійного лиха.
3. Безпека журналіста під час перебування та роботи на місці аварії, катастрофи.
4. Безпека роботи журналіста у місцях великого скупчення людей, під час масових безпорядків та в умовах виникнення паніки.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Тема 5. Безпека журналіста під час виконання професійних обов'язків.

1. Основні заходи по забезпеченню особистої та майнової безпеки під час відрядження: в дорозі, в готелі, в іншому місті, за кордоном.
2. Практика безконфліктного спілкування з незнайомими людьми
3. Оцінка реальності та ступеня загрози журналісту, адекватність дій.
4. Зберігання особливо цінної інформації.

Тема 6. Безпека роботи журналіста в умовах надзвичайного стану та збройних конфліктів .

1. Особиста безпека журналіста.
2. Порядок акредитації в зоні збройного конфлікту.
3. Проблема доступу до джерел інформації.
4. Поведінка журналіста під час арешту чи захоплення у полон.
5. Застосування міжнародного гуманітарного права.

Тема 7. Психологічна безпека журналіста.

1. Правила психологічної безпеки. ПТСР.
2. Правила поведінки журналістів у полоні.

Тема 8. Інформаційна безпека в умовах військового конфлікту

1. Отримання та поширення достовірної інформації в зоні конфлікту. Кібербезпека.
2. Використання засобів зв'язку, передача інформації в редакцію.
3. Проблеми зберігання інформації та пересування журналіста в умовах збройного конфлікту.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усь го	у тому числі					ус ь го	у тому числі				
		Л	п	ко нт р.	і н д	с.р .		Л	П	ла б	Ін д	с.р .
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1												
Тема 1. Основні джерела безпеки в роботі журналіста.	12	2	2			8						
Тема 2. Юридичні особливості роботи журналістів.	10	2	2			6						
Тема 3. Планування роботи в небезпечних умовах .	10	2	2			6						
Тема 4. Захист та права журналіста у надзвичайних ситуаціях різного характеру.	10	2	2			6						
Змістовий модуль 2												
Тема 5. Безпека журналіста під час виконання професійних обов'язків.	10	2	2			6						
Тема 6. Безпека роботи журналіста в умовах надзвичайного стану та військового конфлікту.	12	2	4			6						
Тема 7. Психологічна безпека журналіста.	12	2	2			8						
Тема 8. Інформаційна безпека в умовах військового конфлікту	14	2	2			10						

Загалом	90	16	18			56					
----------------	----	----	----	--	--	----	--	--	--	--	--

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ		
№	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Основні джерела небезпеки в роботі журналіста.	2
2	Тема 2. Юридичні особливості роботи журналістів.	2
3	Тема 3. Планування роботи в небезпечних умовах .	2
4	Тема 4. Захист та права журналіста у надзвичайних ситуаціях різного характеру.	2
5	Тема 5. Безпека журналіста під час виконання професійних обов'язків.	2
6	Тема 6. Перша допомога та самопомога в екстремальних ситуаціях.	2
7	Тема 7. Психологічна безпека журналіста.	2
8	Тема 8. Цифрова безпека та навички медіагієни	2
9	Тема 9. Кібербезпека	2
	Разом	18

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Фактори ризику та безпека діяльності журналіста	8
2.	Закони України, що регламентують діяльності журналістів (Закони України “Про інформацію”, “Про друковані ЗМІ (пресу) в Україні”).	6
3.	Безпека журналіста під час виконання професійних обов'язків.	6
4.	Права журналіста у конфліктних ситуаціях	6
5.	Практичні дії і тактика поведінки в екстремальних ситуаціях.	6
6.	Перша допомога та самопомога в екстремальних ситуаціях.	6
7.	Міжнародне гуманітарне право про захист журналістів.	8
8.	Відповідальність за порушення законодавства про інформацію	10
9.	Разом	56

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Методи навчання

Під час навчання передбачені лекції із застосуванням мультимедійного проектора, розв'язування практичних завдань, аналіз Законів України та інших

нормативно-правових актів, моделювання практичних ситуацій, метод кейсів.

До засобів діагностики включаються опитування, робота на практичних заняттях, поточне тестування, оцінка за практичні завдання, оцінка за текстових матеріалів, оцінювання залікової роботи.

Методи контролю

Усний контроль у вигляді індивідуального та фронтального опитування.
Письмовий контроль у вигляді контрольних робіт чи тестувань.

Розподіл балів, які отримують студенти

Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою: практичні завдання, творчі матеріали та самостійна робота – 50 балів; іспит – 50 балів.
Практичні заняття	Робота на практичному занятті оцінюється за 5-бальною шкалою залежно від повноти відповіді студента або за результатами поточного тестування. Також обов'язковими є підготовка власних матеріалів у різних жанрах з оцінкою 5 балів
Умови допуску до підсумкового контролю	Для отримання допуску до підсумкового контролю студент повинен отримати мінімум 25 балів за практичні заняття чи завдання творчої роботи.

Методичне забезпечення

1. Опорні конспекти лекцій
2. Методичні рекомендації до практичних занять.
3. Нормативні документи.
4. Ілюстративний матеріал.

Приклад екзаменаційного білету

Екзаменаційний білет 1

1. Особливості роботи та безпека перебування журналіста на території, що постраждала від пожежі
2. Підготовка журналіста до відрядження в зону збройного конфлікту.
3. Тактика дій та поведінка в разі викрадення.

Перелік тем на залік

1. Основні джерела небезпеки в роботі журналіста.
2. Кліматичні чинники.
3. Техногенні чинники .
4. Соціальні чинники.
5. Законодавча основа журналістської діяльності.
6. Юридична відповідальність редакцій і захист трудових прав журналістів
7. План дій при підготовці до роботи в небезпечних умовах.
8. Підготовка документації до відрядження .
9. Права та обов'язки журналіста при підготовці до роботи.
10. Основи захисту роботи журналіста згідно українського законодавства.
11. Особливості роботи журналіста на території, що постраждала від стихійного лиха.
12. Безпека журналіста під час перебування та роботи на місці аварії, катастрофи.
13. Безпека роботи журналіста у місцях великого скупчення людей, під час масових безпорядків та в умовах виникнення паніки.
14. Безпека журналіста під час виконання професійних обов'язків.
15. Основні заходи по забезпеченню особистої та майнової безпеки під час відрядження: в дорозі, в готелі, в іншому місті, за кордоном.
16. Практика безконфліктного спілкування з незнайомими людьми
17. Оцінка реальності та ступеня загрози журналісту, адекватність дій.
18. Зберігання особливо цінної інформації.
19. Особиста безпека журналіста.
20. Порядок акредитації в зоні збройного конфлікту.
21. Проблема доступу до джерел інформації.
22. Поведінка журналіста під час арешту чи захоплення у полон.
23. Застосування міжнародного гуманітарного права.
24. Правила психологічної безпеки. ПТСР.
25. Правила поведінки журналістів у полоні.
26. Отримання та поширення достовірної інформації в зоні конфлікту.
27. Кібербезпека.
28. Використання засобів зв'язку, передача інформації в редакцію.
29. Проблеми зберігання інформації та пересування журналіста в умовах збройного конфлікту.

Література

1. Посібник з безпеки для журналістів: Посібник для репортерів у небезпечних зонах, 2022. - 151 с. - <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381168>
2. Посібник до навчального курсу щодо безпеки журналістів. - Авторський колектив. - Раді Європи, 2021. - <https://rm.coe.int/bezpeka-zhurnalistiv-posibnyk-final-print-1-/1680a3f8df>
3. Jain, A.K., Sahoo, S.R. & Kaubiyal, J. Online social networks security and privacy: comprehensive review and analysis. Complex Intell. Syst. (2021).

- <https://doi.org/10.1007/s40747-021-00409-7>
4. Журналістика-2022: безпека, стійкість, етика - <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/518148>
  5. Як працювати журналістам під час воєнного стану. - <https://imi.org.ua/monitorings/yak-pratsyuvaty-zhurnalistam-pid-chas-voynennogo-stanu-i44357>
  6. Поради для журналістів у час війни. - <https://filter.mkip.gov.ua/wp-content/uploads/2022/04/porady-dlya-zhurnalistiv-u-chas-vijny.pdf>
  7. Аксьонова Н. Дослідження мас-медіа в умовах інформаційної війни / Н. Аксьонова Н. // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського : зб. наук. пр. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. – Київ, 2017. – Вип. 48. – С. 341–350.
  8. Земляна І. Журналіст і (НЕ) безпека. Посібник для журналістів, які працюють в небезпечних умовах. - ГО “Інститут масової інформації”, 2016. - <https://imi.org.ua/wp-content/uploads/2017/06/Zhurnalist-i-nebezpeka.pdf>
  9. Беата Бель, Олександр Бурмагін, Томаш Патора, Олег Хоменок. Посібник з журналістських розслідувань. Теорія та практика. Київ, 2013. 190 с. URL: <https://irrp.org.ua/wp-content/uploads/2013/12/verstka.pdf>
  10. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навч. посібник / Львів, 2010. 384 с.
  11. Головка О. М. Медіабезпека людини: засади інформаційно-правової політики: Монографія – Київ: Видавничий дім «АртЕк». – 2019. – 168 с.
  12. ЗАКОН УКРАЇНИ «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» (редакція від 03.07.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540/97-%D0%B2%D1%80#Text>
  13. ЗАКОН УКРАЇНИ «Про інформаційні агентства» (станом на 16.07.2019). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/95-%D0%B2%D1%80#Text>
  14. ЗАКОН УКРАЇНИ «Про інформацію». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
  15. ЗАКОН УКРАЇНИ «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» (чинний, станом на 16.07.2019). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/539/97-%D0%B2%D1%80#Text>
  16. Збірник документів ради Європи: Безпека журналістів (Опубліковано в рамках Проекту Ради Європи «Зміцнення свободи медіа і створення системи Суспільного мовлення в Україні»). 2017. URL: <https://rm.coe.int/final-collection-of-documents-safety-of-journalists-ukr/16809e458c>
  17. Золотар О.О. Інформаційна безпека людини: теорія і практика : монографія. – Київ : ТОВ «Видавничий дім «АртЕк», 2018 – 446 с.
  18. Правові засади діяльності журналістів в Україні // МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ. РОЗ'ЯСНЕННЯ. 04.10.2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0062323-11#Text>
  19. Саморукова О. Маніпулятивні технології у висвітленні зарубіжними

ЗМІ ситуації в Україні / О. Саморукова // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського : зб. наук. пр. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. – Київ, 2017. – Вип. 48. – С. 351–359.

20. Щетініна Л. В., Рудакова С. Г., Труш О. А. Маніпулятивний вплив масмедіа: механізм, наслідки та рекомендації щодо протидії. Бізнес Інформ. 2019. №5. С. 246–252. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-5-246-252>
21. Шлемкевич Т. В. Законодавче регулювання інформаційно-комунікаційної діяльності як запорука інформаційної безпеки. Вісник Прикарпатського університету. Політологія. № 12. С. 125–132.

Викладач

_____

Дебенко І.Б.